מו: השולח פרק רביעי גיטין

מסורת הש"ס

מאי קונם אמר רב הונא [ס] באומר יאסרו כל פירות שבעולם עלי אם איני מגרשך: והתירו לו שיחזירנה: פשיטא מהו דתימא ליגזור משום דר' נתן [ז]דתניא ר' נתן אומר [א]הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו הקריב עליה קרבן קמ"ל: מפני תיקון העולם: מאי תיקון העולם איכא אמר רב ששת ארישא רבינא אמר לעולם אסיפא והכי קתני אין בזו מפני תיקון העולם: **מתני'** [ב]המוציא את אשתו משום אילונית רבי יהודה אומר לא יחזיר וחכמים אומרים יחזיר [ג]נישאת לאחר והיו לה בנים הימנו והיא תובעת כתובתה אמר רבי יהודה אומר לה שתיקותיך יפה מדיבוריך: **גמ'** למימרא דרבי יהודה חייש לקלקולא ורבנן לא חיישי לקלקולא והא איפכא שמעינן להו דתנן [ד]המוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר ומשום נדר לא יחזיר רבי יהודה אומר כל נדר שידעו בו רבים לא יחזיר ושלא ידעו בו רבים יחזיר אלמא [ה][רבנן חיישי לקלקולא] ורבי יהודה לא חייש לקלקולא אמר שמואל איפוך והא מדקתני סיפא נישאת לאחר והיו לה בנים הימנו והיא תובעת כתובתה אמר ר' יהודה אומר לה שתיקותיך יפה מדיבוריך מכלל דרבי יהודה חייש לקלקולא הא נמי איפוך אביי אמר לעולם לא תיפוך ור' יהודה בההיא סבר לה כר' מאיר וסבר לה כרבי אלעזר בצריך סבר לה כר' מאיר אלעזר בשאינו צריך סבר לה כר' מאיר אמר רבא דרבי יהודה אדרבי יהודה קשיא דרבנן אדרבנן לא קשיא אלא אמר רבא דר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא כדשינן דרבנן אדרבנן לא קשיא [ו]מאן חכמים ר' מאיר דאמר בעינן תנאי כפול והכא במאי עסקינן [ז]בדלא כפליה לתנאיה: **מתני'** [ח]המוכר את עצמו ואת בניו לעובדי כוכבים אין פודין אותו אבל פודין את הבנים לאחר מיתת אביהן: **גמ'** אמר רב אסי [ט]הוא שמכר ושנה ושילש הנהו בני בי מיכסי דיזפו זוזי מעובדי כוכבים ולא הוה להו למפרעינהו אתו וקא גרבי להו אתו לקמיה דרב הונא אמר להו מאי איעביד לכו דתנן המוכר את עצמו ואת בניו לעובדי כוכבים אין פודין אותו אמר ליה רבי אבא לימדתני רבינו והוא שמכר ושנה ושילש אמר ליה הני מרגל רגילי דעבדי הכי ההוא גברא דזבין נפשיה ללודאי אתא לקמיה דרבי אמי אמר ליה

פירקן

מאי קונם. הלא קונם לשון הקדש הוא שאוסר הדבר עליו בהקדש ומה אסר זה עליו: **כאומר יאסרו כו'**. והכי קאמר קונם פירות עלי אם איני מגרשך: **פשיטא**. מאי ניחוש לה: **כאמר**. בשעת איסור הבמות: **והמקיימו**. ולא נשאל עליו לחכם להתירו: **כאילו הקריב קרבן**. על הבמה ונמר עונו שלם לפי שע"י כן הוא מרגיל עצמו בנדרים. והאי כיון דקיים נדרו מיקנסיה מלהחזיר קמ"ל: **אריש**. קאי דקאמר לעיל לא יחזיר ומסיק הכא מפני תיקון העולם אי משום קלקולא אי משום שלא יהו פרוצות: **אין כזו וכו'**. הכי קאמר והתירו לו חכמים שיחזירנה מפני תיקון העולם שלא נמצא כאן לאסור: **מתני' המוליא את אשתו**. בגנב: **משום אילונים**. שלא הכיר בה כשנכנסה ומכל מקום לריכה גט דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ובעל לשם קדושין: **ר' יהודה אומר לא יחזיר**. שמא תנשא ותלד ויאמר אילו הייתי יודע שכן אפילו נותנין לי ק' מנה לא הייתי מגרשין ולדעת כן גרשתין שאם יבאו לך סימנים שאחזירך ואם ידעתי שלא תשוכי אני ואת ראויה לילד לא גרשתין לפיכך אומרים לו קודם גירושין הוי יודע שהמוליא את אשתו משום אילונית לא יחזירנה עולמית: **וחכמים אומרים יחזיר**. דלא מייסינן לקלקולא: **והיא תובעת כתובתה**. מן הראשון שהוליאה בלא כתובה משום מקח טעות ועכשיו יודע שלא הטעתו: **שתיקותיך יפה ליך**. שיאמר אילו ידעתי בסופי לייתן ליך כתובה לא גירשתיך: **גמ' מכלל דרבי יהודה חייש לקלקולא**. שמדבריו למדנו שאם ירלה לומר על מנת אילונית גירשתין היה מקלקלה: **לא תיפוך**. ור' יהודה ואלו חיים לקלקולא וגבי נדר הייתו טעמא דלא חיים דקסבר ליכא קלקולא. דבנדר הצריך חקירת חכם סבר לה כר' אלעזר דאין אדם רולה שתתבזה אשתו בב"ד כאילו לא מלי למימר אילו הייתי יודע כו' וכשאינו לריך סבר לה כרבי מאיר דאמר אין הבעל טועה בנדר שבידו להפר ואינו יכול לומר לאחר זמן אילו הייתי יודע שאני יכול להפר לא גירשתיך: **מאן חכמים**. דאמרי הכא יחזיר: **רבי מאיר היא**. דאמר במסכת קידושין (דף סא.) כל תנאי שאינו כפול כתנאי בני גד וכני ראובן אם יעברו אם לא יעברו אינו תנאי: **והכא בדלא כפליה**. שלא אמר בשעת גירושין אלא הוי יודעת שמשום אילונית אני מוליאך ולא אמר לה ואם אי את אילונית לא יהא גט דהשתא הוי גט אפילו אינה אילונית ולא מלי לקלקולה: **מתני' אין פודין**. הואיל ורגיל בכך כדמוקי בגמרא והוא שמכר ושנה ושילש: **גמ' בני בי מיכסי**. מקום: **גרבי להו**. היו שונין: **לודאי**. לומה שאוכלין בני אדם:

פירקן

מתני' [א]המוציא אשתו משום אילונית. משמע הכא דאילונית בעיא גט ותימה דברים יבמות (דף כ:) משמע דלא בעיא גט דהוו קדושי טעות דתנן וכולן שמתו או שמילמו או שנמלאו אילוניות לרוחיהן מותרות ויש לומר דהכא מיירי בספק אילונית ומוליאה משום חשש אילונית מדע מדקתני סיפא נישאת לאחר והיו לה בנים ואילו ודאי אילונית אין לה רפואה מדפליגי רבי יהושע ורבי עקיבא בהערל (שם דף עט:) בסרים חמה דיש לו רפואה ומולך וחולצין לאשתו ובאילונית לא פליגי ודרשינן בפ"ק דיבמות (דף יב.) אשר תלד פרט לאילונית והא דאמר (שם דף סד:) שרה אמנו אילונית היתה אין מזכירין מעשה נסים בדאמרינן גבי חיוב ברים אלו טריפות (חולין דף מג.) והא דפליגי בהמדיר (כתובות דף עג.) בקדשה על תנאי וכנסה סתם דנעי' גט משום דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות היינו בשאר מומין דמחיל אבל באילונית לא מחיל ועוד דמומין מסיק אדעתיה שמא לא יתקיים התנאי דשכיחי ובועל לשם קדושין אבל אילונית דלא שכיח לא מסיק לגבעל לשם קדושין והא דתנן פרק אלמנה ניחומת (שם ק:) הממתנת והשניה והאילונית אין להן כתובה דמשמע אבל גיטא בעי דהכי דייק בהמדיר (שם דף עג.) גבי כנסה סתם ונמלאו כו' משום שניה נקט הכי דעל כרחך ממתנת לא בעיא גט אי נמי בהמדיר לא דייק אלא משום דתני בראשא איהו מקודשת וכסיפא תנא שלא בכתובה והא דאמרינן (יבמות פא:) קטן וקטנה שמא תמצא אילונית ולא אמרינן תמיינם ממה נפשך דאי אילונית היא הרי הן קדושי טעות ושריא לשני אומר ר"ת דהתם בדקבלה עליהן וכה"ג משני בפ' בן סורר (סנהדרין דף פט:): **אומר** לה שתיקותיך יפה מדבריך. ואם תאמר ואם היא שתקה אבן מי שתקינן דהכי פריך רב פפא בפ"ק הבא על יבמתו (יבמות דף סה.) גבי נשאת לרביעי והיו לה בנים ויש לומר דהתם נמי לא הוי אלא לענין הא סתם גירשה ולא התנה כדפרישית הכא ופריך רב פפא דהוה לן לתקן נמי התם דלא יחזיר שלא יהא לענין כדתקין הכא ומשני אלא ודאי בלאו הכי אפילו לענין ליכא דהשתא הוא דברית ומהאי טעמא לא מלי למתבע כתובה אבל הכא אם היא שתקה אבן נמי שתקינן דליכא לענין דתקון דלא יחזיר ואי אתיא למתבע כתובה מלי אמר לה אדעתא דיהיבנא כתובה לא גירשתין והתם דאיירי בעקרה דוקא שייך השתא הוא דברית אבל הכא דאיירי בספק אילונית כדפרישנו לא שייך לומר השתא הוא דברית ואפילו לרבנן דלא מייסי הכא לקלקולא פריך התם שפיר אבן מי שתקינן דמודו רבנן התם דמשום דאין לה בנים גירשה שכבר נשתא לשנים ולא היו לה בנים ואם תאמר בסוף פרק קמא דנדה (דף יב:) גבי אשה שאין לה וסת פריך פשיטא דלא יחזיר ומשני לא לריכה דהדר מיתתן מהו דתימא ליהדרה קמ"ל זימנין דאזלה ומינסבה כו' ואמאי לא אמרינן התם השתא הוא דברית וי"ל דהתם כיון שנתרפאת הרי היה מועיל לה סם רפואה ולהכי מלי מקלקל לה דאומר אילו הייתי יודע שיש רפואה לזו הייתי מבקש לה סם לרפואה:

ר"ל אבל כשנדר הוא אין לקונסו שהנדרים באשה הם פריצות ולא באיש: מפני תיקון העולם ומתמה מאי תיקון העולם איכא פי' דמשמע התירו לו שיחזירנה מפני תיקון העולם ומאי תיקון העולם יש בחזרתה אמר רב ששת אריש פי' האי מפני תיקון העולם אריש קאי דקתני משום ש"ר לא יחזיר משום נדר לא יחזיר ומסיק הכא מ"מ לא יחזיר מפני תיקון העולם אי משום קלקולא אי משום קנסא רבינא אמר אסיפא וה"ק אין בזו מפני תיקון העולם פי' התירו לו

עין משפט נר מצוה

קמט א מיי' פי"ג מהל' נדרים הלכה טז סמג לאוין רמב טיש"ע י"ד סי' רג סעיף ג:
קנ ב ג מיי' פ"י מהל' גירושין הלכה יג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' י סעיף ג:
קנא ד ה מיי' פ"מ מהל' מתנות עניים הלכה יג סמג עשין קסב טור ש"ע י"ד סי' רנב סעיף ו:

תוספות רי"ד

שאלה לחכם יכול הוא לקלקלה שאם יזקק לה חכם להתיר לה נדרה יאמר הוא אילו הייתי יודע שיזקק לה חכם אם היו נותנים לי אפי' ק' מנה לא הייתי מגרשך ונמצא גט בטל ובניה ממזרים ושאינו צריך חקירת חכם אלא הוא יכול להפר כגון שהיה מנדרי עיני' נפש לא הוצרכו חכמים לאסור עליו מלהחזירה לפי שאינו יכול לקלקלה ולומר אילו הייתי יודע וכו' שהרי הוא יכול להפר ולמה לא הפר אלא ודאי נמר בלבו לגרשה ר' אלעזר אומר לא אסרו זה אלא מפני זה. תניא ר' אלעזר אומר לא אסרו צריך אלא מפני שאינו צריך במאי קמיפלגי ר"מ סבר אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד ור' אלעזר סבר אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד. פי' ר' מאיר סבר בנדר שצריך חקירת חכם ואינו מנדרי עיני' נפש שיכול הבעל להפר איכא למיחש לקלקולא כדאמרן שיכול לומר אילו הייתי יודע שחכם יכול להתירה לא הייתי מגרש דניחא לי שתתבזה אשתי בב"ד ולהשאל על נדרה ואע"פ שמחזקת עצמה נדרנית בפניהם והוא זילותא לה. אבל אם אינו צריך חקירת חכם אינו יכול לקלקל ולומר אילו הייתי יודע שאני יכול להפר לא הייתי מגרשך שדבר זה ידוע הוא לכל שהבעל מפר [נדרי] עיני' נפש של אשתו. ור' אלעזר סבר איפכא בנדר שצריך חקירת חכם אינו יכול לקלקל דאגן שהיי שאין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד אבל בנדר שאינו צריך חקירת חכם יכול לקלקל ולומר שאין כל אדם בקי שיכול להפר נדרי אשתו הלכך לא אסרו צריך אלא מפני שאינו צריך שעיקר הקלקול תלוי בו א"ר יוסי ב"ר יהודה מעשה בצידן וכו' מאן תנא דקתני מעשה. פי' דרך התנא כשאומר מעשה מביא ראיה לדבריו הראשונים וזה אינו כך דברישא מיירינן כשנדרה איהי ומעשה דסיפא מיירי בשנדר איהו חסורי מחסרא והכי קתני בד"א שנדרה היא אבל נדר הוא יחזיר וא"ר יוסי בר' ר' יהודה מעשה נמי בצידן בא' שאמר לאשתו קונם אם איני מגרשך וגירשה והתירו לו חכמים שיחזירנה ז) מאי קונם. פי' קונם הוא לשון כינוי לקרבן כדתנן בנדרים ומשמע שאסר עליו דבר כקרבן והכא דאמר קונם אם איני מגרשך מאי אסר עליוה אמר רב הונא באומר יאסרו עלי כל פירות שבעולם כקונם אם איני מגרשך והתירו לו חכמים שיגרשנה (ס"א שיחזירנה): פשיטא. פי' פשיטא ודאי יכול להחזירה שמאי קלקול שייך למימר דבעי' למיסרה ואי קשה ואמאי פשיטא הכא דמותר להחזירה ואין בזה מפני תקון העולם והא כי היכי דבנדרת איהי מצי לקלקולה (הם) הכי נמי כי נדר איהו מצי לקלקולה

ז) ע"כ שיין לע"ח

מסורת הש"ס

א) יבמות קט: נדרים כב. עט. ס: ע"ש. ב) [תוספתא פ"ג ע"ש]. ג) [לעיל מה: ס: ע"ש]. ד) רש"ל. ה) [עיין יבמ. ופנ. ופ"ל]. ו) [בתוספות כט. לט:]. ז) [ברכות יד.].

גליון הש"ם

גמ' באומר יאסרו כל פירות. עי' לעיל דף לה ע"ח תוד"ה ונולדת:

מוסף רש"י

כאילו בנה במה. בשעת איסור הבמות, דתוכיח הוא דכתיב (דברים כג) וכי תחדל לנדור ונו' הא לא תחדל יהיה כך חטא (ובמות קס:) לו: כאילו בנה במה לעבודת מיכנים (נדרים כב.). כאילו הקריב עליה קרבן. שעבר עליו שתי עבירות אלא יקר אבל חכם ותיכוה, מי שלא יהא רגיל בכך (ובמות קס.). **המוציא את אשתו משום שם רע.** ולא לעיל מה ע"ב.

תוספות רי"ד (המשך)

ולמימר אילו הייתי יודע שיש פתח לנדרי אם היו נותנים לי ק' מנה לא הייתי מגרשך אין זה כלום דבודאי אם היה מודר ממנה הנאה מתחלה כגון שאמר הנאת תשמישך עלי כקונם ומחמת נדר זה היה מגרשה היה צ"ל לא יחזיר שמא יקלקלנה ויאמר אילו הייתי יודע שיש פתח לנדרי לא הייתי מגרשך דומיא דנדרה היא אבל זה שרצה לגרש את אשתו וקשר עצמו בנדר שלא יכול להתחרט הרי אנו רואים שבכל לב הוא מגרשה ואינו חפץ בה כלל שהרי נדר בכל כחו ע"י נדר שלא יתרצה עמה הלכך שום קלקול אינו יכול לעשות ומ"ה מתמה תלמודא פשיטא ודאי שיכול להתירה. ומהדר מהו דתימא ליגזור משום דר' נתן דתניא ר' נתן אומר כל הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו הקריב עליו קרבן וגמר עונו לפי שהוא מרגיל עצמו בנדרים כמ"ל. פי' הנודר כאילו בנה במה בשעת איסור הבמות שסבר לעשות מצוה ועושה עבירה כך זה סבור לעשות מצוה ועשה עבירה (ובמה). מפרש רבינו אליהו צ"ל משום דאתיא בג"ש כתיב הכא כי תחדל לנדור וכתיב התם תדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו וכו' כי במה נחשב הוא ודרשי' אל תקרי במה אלא כמה וברישׁ פ"ג דנדרים ילוף בהאי ג"ש דנק' רשע דכתיב שם רשעים תדלו רוגז) כדתנן בנדרים כנדרי כשרים לא אמר כלום שאין דרכם של כשרים לידור אלא להביא בגדבה ריש לו להשאל על נדרו הלכך יקימנו זוה שלא נשאל ויקים נדרו וגירש אימא ניגזור וניקנסיניה שלא יחזירנה קמ"ל דלא קנסי' לזה. ואתיא כמ"ד טעמא דמתני' משום קנסא ודוקא כשנדרה היא קנסוה שלא תהיה פרוצה בנדרים

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com